

Βρυξέλλες, 8 Μαρτίου 2024
(OR. en)

7212/24

Διοργανικός φάκελος:
2021/0414(COD)

SOC 161
EMPL 90
MI 238
DATAPROTECT 119
CODEC 644

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας: Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων (1ο Τμήμα)

Αποδέκτης: Συμβούλιο

αριθ. προηγ. εγγρ.: 7126/24

Αριθ. εγγρ. Επιτρ.: 14450/21 - COM(2021) 762 final

Θέμα: Πρόταση ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων
σε πλατφόρμες
— *Ανάλυση του τελικού συμβιβαστικού κειμένου με σκοπό την επίτευξη
συμφωνίας*

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Επιτροπή υπέβαλε την πρόταση οδηγίας για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων σε πλατφόρμες στις 9 Δεκεμβρίου 2021. Σκοπός της πρότασης είναι:

- 1) να βελτιωθούν οι συνθήκες εργασίας των εργαζομένων σε πλατφόρμες με τη διευκόλυνση του ορθού καθορισμού του καθεστώτος απασχόλησής τους μέσω ανατρέψιμου νομικού τεκμηρίου (κεφάλαιο II),

- 2) να βελτιωθεί η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των προσώπων που εκτελούν εργασία σε πλατφόρμα με τη βελτίωση της διαφάνειας, της δικαιοσύνης και της λογοδοσίας κατά τη χρήση αυτοματοποιημένων συστημάτων παρακολούθησης ή λήψης αποφάσεων (κεφάλαιο III),
- 3) να βελτιωθεί η διαφάνεια της εργασίας σε πλατφόρμα (κεφάλαιο IV) και να θεσπισθούν ορισμένα μέσα έννομης προστασίας και μέτρα επιβολής (κεφάλαιο V).

Σύμφωνα με τις σχετικές νομικές βάσεις, ήτοι το άρθρο 153 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 153 παράγραφος 1 στοιχείο β), και το άρθρο 16 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ, το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία.

Με βάση τις εργασίες της σλοβενικής και της γαλλικής Προεδρίας και μετά από μια πρώτη απόπειρα υπό την τσεχική Προεδρία τον Δεκέμβριο του 2022, το Συμβούλιο κατέληξε σε γενική προσέγγιση¹ κατά τη διάρκεια της σουηδικής Προεδρίας στις 7 Ιουνίου 2023.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ψήφισε να αρχίσουν οι διοργανικές διαπραγματεύσεις στις 2 Φεβρουαρίου 2023².

II. ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Η πρόταση αποτέλεσε αντικείμενο οκτώ τριμερών διαλόγων, εκ των οποίων ο πρώτος πραγματοποιήθηκε στις 11 Ιουλίου 2023 υπό την ισπανική Προεδρία. Κατά τον έκτο τριμερή διάλογο στις 12-13 Δεκεμβρίου 2023, οι συννομοθέτες κατέληξαν σε προσωρινή συμφωνία³. Ωστόσο, η πρόταση αυτή δεν έτυχε της αναγκαίας υποστήριξης κατά τη συνεδρίαση της EMA στις 22 Δεκεμβρίου 2023.

Η βελγική Προεδρία επανέλαβε τις διαπραγματεύσεις επί του φακέλου με στόχο την επίτευξη συμφωνίας κατά τη διάρκεια της τρέχουσας κοινοβουλευτικής περιόδου. Έλαβε αναθεωρημένη εντολή κατά τη συνεδρίαση της EMA στις 26 Ιανουαρίου 2024⁴, η οποία βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στην προσωρινή συμφωνία που επιτεύχθηκε τον Δεκέμβριο, διατηρώντας παράλληλα τις διατάξεις του κεφαλαίου II κοντά στις διατάξεις της γενικής προσέγγισης.

¹ Έγγρ. 10107/23

² A9-0301/2022

³ Έγγρ. 16187/23 + ADD 1 και ADD 2.

⁴ Έγγρ. 5816/24 + COR1

Το Κοινοβούλιο ενημέρωσε την Προεδρία κατά τον έβδομο τριμερή διάλογο της 30ής Ιανουαρίου ότι σε αυτή τη βάση δεν κατέστη δυνατή η επίτευξη συμφωνίας. Μετά από δύσκολες διαπραγματεύσεις, οι διαπραγματευτικές ομάδες των δύο συννομοθετών συμφώνησαν κατά τον όγδοο τριμερή διάλογο στις 8 Φεβρουαρίου 2024 σχετικά με νέο προσωρινό συμβιβαστικό κείμενο. Η συμφωνία αυτή περιλαμβάνει μια εναλλακτική προσέγγιση σχετικά με το νομικό τεκμήριο, η οποία αφήνει στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών τον καθορισμό των λεπτομερειών για τη θέσπιση αποτελεσματικού νομικού τεκμηρίου στο εθνικό τους δίκαιο. Τα κύρια στοιχεία αυτής της δεύτερης προσωρινής συμφωνίας παρατίθενται στο τμήμα III κατωτέρω.

Ωστόσο, κατά τις συνεδριάσεις της στις 16 Φεβρουαρίου και 8 Μαρτίου 2024, η EMA δεν ήταν σε θέση να υποστηρίξει — για πολύ μικρό περιθώριο — την προσωρινή συμφωνία. Ως εκ τούτου, η Προεδρία θέτει το ζήτημα σε υπουργικό επίπεδο για ανάλυση με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας.

III. ΚΥΡΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΗΣ 8ΗΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2024

Το κείμενο της προσωρινής συμφωνίας της 8ης Φεβρουαρίου παρατίθεται στην προσθήκη 1 του παρόντος σημειώματος. Στις παρακάτω επεξηγήσεις γίνεται αναφορά στην προσθήκη αυτή.

Κεφάλαιο I — Γενικές διατάξεις

Το κεφάλαιο I παρέμεινε σε μεγάλο βαθμό σύμφωνο με το πνεύμα της γενικής προσέγγισης. Η Προεδρία κατόρθωσε να διασφαλίσει, κατά τις διαπραγματεύσεις, ότι ολόκληρο το κεφάλαιο I, και ιδίως το άρθρο 3 σχετικά με τους διαμεσολαβητές, παραμένει αμετάβλητο σε σύγκριση με την αναθεωρημένη εντολή του Συμβουλίου της 26ης Ιανουαρίου.

Το κεφάλαιο αυτό ορίζει συγκεκριμένα ότι, προκειμένου να αποφευχθεί η καταστρατήγηση των διατάξεων της οδηγίας μέσω της χρήσης διαμεσολαβητών, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να διασφαλίζουν ότι, όταν μια ψηφιακή πλατφόρμα εργασίας κάνει χρήση διαμεσολαβητών, τα πρόσωπα που εκτελούν εργασία σε πλατφόρμα και έχουν συμβατική σχέση με διαμεσολαβητή απολαύουν του ίδιου επιπέδου προστασίας που παρέχεται δυνάμει της οδηγίας με εκείνα που έχουν απευθείας συμβατική σχέση με ψηφιακή πλατφόρμα εργασίας (άρθρο 3). Για τον σκοπό αυτό, υποχρεούνται να θεσπίσουν κατάλληλους μηχανισμούς, οι οποίοι θα περιλαμβάνουν, κατά περίπτωση, συστήματα από κοινού και εις ολόκληρον ευθύνης.

Κεφάλαιο II — Καθεστώς απασχόλησης

Στο κεφάλαιο II σχετικά με το καθεστώς απασχόλησης επήλθαν οι σημαντικότερες αλλαγές σε σύγκριση με τη γενική προσέγγιση. Μετά την άρνηση του Κοινοβουλίου να συνεχίσει τις διαπραγματεύσεις βάσει της αναθεωρημένης εντολής της 26ης Ιανουαρίου, κατέστη αναγκαία μια διαφορετική προσέγγιση όσον αφορά το νομικό τεκμήριο, προκειμένου να επιτευχθεί συμφωνία. Η προσέγγιση αυτή, στην οποία βασίζεται η προσωρινή συμφωνία της 8ης Φεβρουαρίου, ερείδεται στην υποχρέωση των κρατών μελών να θεσπίσουν αποτελεσματικό ανατρέψιμο νομικό τεκμήριο απασχόλησης αντί να αναφέρουν λεπτομερώς τον μηχανισμό του νομικού τεκμηρίου (άρθρο 5 παράγραφοι 1 και 2).

Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα για τον καθορισμό των λεπτομερειών του νομικού τεκμηρίου. Αυτό σημαίνει ότι παρέχεται διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη όσον αφορά τον καθορισμό του μηχανισμού του τεκμηρίου. Επίσης, προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα να καθορίζουν πότε διαπιστώνεται ότι υπάρχουν επαρκή στοιχεία που υποδεικνύουν τον έλεγχο και τη διεύθυνση, ώστε να ενεργοποιείται το νομικό τεκμήριο.

Στο συγκεκριμένο πλαίσιο, τα κράτη μέλη εξακολουθούν να υποχρεούνται να διασφαλίζουν ένα αποτέλεσμα, γεγονός που σημαίνει ότι το νομικό τεκμήριο είναι *αποτελεσματικό* κατά τρόπο που συνιστά διαδικαστική διευκόλυνση προς όφελος των προσώπων που εκτελούν εργασία σε πλατφόρμα. Η έννοια της αποτελεσματικότητας αναλύεται στην αιτιολογική σκέψη 32, στην οποία αναφέρεται ότι το νομικό τεκμήριο πρέπει να διευκολύνει αποτελεσματικά το πρόσωπο που εκτελεί εργασία σε πλατφόρμα ώστε να επωφελείται από το τεκμήριο, αφενός, και ότι οι απαιτήσεις βάσει του νομικού τεκμηρίου δεν θα πρέπει να είναι επαχθείς και θα πρέπει να αμβλύνουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν όσοι εκτελούν εργασία σε πλατφόρμα όσον αφορά την παροχή αποδεικτικών στοιχείων που καταδεικνύουν την ύπαρξη σχέσης εργασίας, αφετέρου.

Η τελική απόφαση σχετικά με το ορθό καθεστώς απασχόλησης παραμένει ζήτημα εθνικού δικαίου, όπως ορίζεται σ' αυτό, σε συλλογικές συμβάσεις ή πρακτικές που ισχύουν στα κράτη μέλη, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του Δικαστηρίου.

Όπως στη γενική προσέγγιση, οι κανόνες για την ανατροπή ορίζουν ότι, σε περίπτωση που η ψηφιακή πλατφόρμα εργασίας ανατρέψει το νομικό τεκμήριο, το βάρος της απόδειξης ότι η επίμαχη συμβατική σχέση δεν αποτελεί σχέση εργασίας, όπως ορίζεται στα κράτη μέλη, φέρει η ψηφιακή πλατφόρμα εργασίας.

Σύμφωνα με τη γενική προσέγγιση, ο κανόνας σύμφωνα με τον οποίο το νομικό τεκμήριο θα πρέπει να εφαρμόζεται σε όλες τις σχετικές διοικητικές ή δικαστικές διαδικασίες στις οποίες διακυβεύεται ο ορθός καθορισμός του καθεστώτος απασχόλησης του προσώπου που εκτελεί εργασία σε πλατφόρμα έχει διατηρηθεί παράλληλα με την εξαίρεση για τις διαδικασίες που αφορούν φορολογικά και ποινικά ζητήματα και ζητήματα κοινωνικής ασφάλισης (άρθρο 5 παράγραφος 3).

Οι αρμόδιες εθνικές αρχές υποχρεούνται να ενεργούν, όταν θεωρούν ότι ένα πρόσωπο που εκτελεί εργασία σε πλατφόρμα ενδέχεται να έχει χαρακτηριστεί εσφαλμένα. Ωστόσο, διαθέτουν διακριτική ευχέρεια ως προς την επιλογή του μέτρου που πρέπει να ληφθεί (άρθρο 5 παράγραφος 5). Ως εκ τούτου, οι αρμόδιες εθνικές αρχές μπορούν να κινήσουν κατάλληλες ενέργειες ή διαδικασίες.

Ομοίως, οι αρχές των κρατών μελών είναι υπεύθυνες να αποφασίζουν να διενεργούν, *κατά περίπτωση*, ελέγχους και επιθεωρήσεις, όταν έχει εξακριβωθεί από αρμόδια εθνική αρχή η ύπαρξη του καθεστώτος απασχόλησης ενός προσώπου που εκτελεί εργασία σε πλατφόρμα. Αυτό αντιστοιχεί στην αναθεωρημένη εντολή της 26ης Ιανουαρίου και προβλέπει σημαντική διακριτική ευχέρεια των αρμόδιων εθνικών αρχών.

Το κεφάλαιο που αφορά την αλγοριθμική διαχείριση παρέμεινε αμετάβλητο σε σύγκριση με την αναθεωρημένη εντολή της 26ης Ιανουαρίου. Περιέχει τις αναγκαίες διασφαλίσεις για την προστασία των προσώπων που εκτελούν εργασία σε πλατφόρμα από τους κινδύνους που συνδέονται με τη χρήση αυτοματοποιημένων συστημάτων παρακολούθησης και λήψης αποφάσεων, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 παράγραφος 1 σημεία 8) και 9). Οι διασφαλίσεις αυτές μπορούν να περιλαμβάνουν ιδίως τα εξής:

- την απαγόρευση της επεξεργασίας ορισμένων ειδών δεδομένων, για παράδειγμα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σχετικά με τη συναισθηματική και ψυχολογική κατάσταση προσώπου που εκτελεί εργασία σε πλατφόρμα, ή για ορισμένους συγκεκριμένους σκοπούς, για παράδειγμα την επεξεργασία βιομετρικών δεδομένων με σκοπό την ταυτοποίηση ή την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για την πρόβλεψη της άσκησης θεμελιωδών δικαιωμάτων (άρθρο 7)·
- ενισχυμένη διαφάνεια όσον αφορά τα αυτοματοποιημένα συστήματα παρακολούθησης και λήψης αποφάσεων για τα πρόσωπα που εκτελούν εργασία σε πλατφόρμα και τους εκπροσώπους τους (άρθρο 9)·
- ανθρώπινη εποπτεία των αυτοματοποιημένων συστημάτων παρακολούθησης και λήψης αποφάσεων, μεταξύ άλλων μέσω διετούς αξιολόγησης και από εξειδικευμένο προσωπικό, εξουσιοδοτημένο να παρακάμπτει αυτοματοποιημένες αποφάσεις, το οποίο απολαύει ιδιαίτερης προστασίας (άρθρο 10)·
- οι αποφάσεις για τον περιορισμό, την αναστολή ή την παύση της συμβατικής σχέσης ή του λογαριασμού προσώπου που εκτελεί εργασία σε πλατφόρμα ή αποφάσεις ισοδύναμης βλάβης λαμβάνονται από άνθρωπο (άρθρο 10 παράγραφος 5)·
- το δικαίωμα επανεξέτασης από τον άνθρωπο των αποφάσεων που λαμβάνονται από αυτοματοποιημένα συστήματα παρακολούθησης και λήψης αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος επικοινωνίας με ανθρώπινο πρόσωπο επικοινωνίας και λήψης γραπτής αιτιολόγησης (άρθρο 11)·
- την υποχρέωση αξιολόγησης του κινδύνου των αυτοματοποιημένων συστημάτων παρακολούθησης και λήψης αποφάσεων για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων (άρθρο 12)·

Κεφάλαιο IV — Διαφάνεια στην εργασία σε πλατφόρμα

Το κεφάλαιο που αφορά τη διαφάνεια στην εργασία σε πλατφόρμα παρέμεινε αμετάβλητο σε σύγκριση με την αναθεωρημένη εντολή της 26ης Ιανουαρίου. Απαιτεί από τις ψηφιακές πλατφόρμες εργασίας να δηλώνουν την εργασία που εκτελούν οι εργαζόμενοι σε πλατφόρμες (άρθρο 16) και περιλαμβάνει τη διάταξη ότι ορισμένα είδη πληροφοριών σχετικά με τα πρόσωπα που εκτελούν εργασία σε πλατφόρμα πρέπει να τίθενται στη διάθεση των αρμόδιων αρχών και των εκπροσώπων των προσώπων που εκτελούν εργασία σε πλατφόρμα (άρθρο 17).

Κεφάλαιο V — Μέσα έννομης προστασίας και επιβολή

Το κεφάλαιο αυτό προβλέπει, ιδίως, το δικαίωμα επανόρθωσης για τα πρόσωπα που εκτελούν εργασία σε πλατφόρμα (άρθρο 18), τη δυνατότητα των εκπροσώπων να συμμετέχουν σε διαδικασίες για την επιβολή των δικαιωμάτων που απορρέουν από την οδηγία (άρθρο 19), τη δημιουργία ειδικού και προστατευμένου διαύλου επικοινωνίας για τα πρόσωπα που εκτελούν εργασία σε πλατφόρμα (άρθρο 20), τη δυνατότητα των εθνικών δικαστηρίων να διατάσσουν την ψηφιακή πλατφόρμα εργασίας να γνωστοποιεί αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με διαδικασία (άρθρο 21) και τις αποτελεσματικές, αποτρεπτικές και αναλογικές κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση παράβασης των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας (άρθρο 24).

Η μόνη αλλαγή στο κεφάλαιο αυτό σε σύγκριση με την αναθεωρημένη εντολή της 26ης Ιανουαρίου ήταν η προσθήκη νέας παραγράφου 3 στο άρθρο 24. Η διάταξη αυτή προβλέπει τη συνεργασία των αρμόδιων εθνικών αρχών διαφόρων κρατών μελών, με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέσω της ανταλλαγής σχετικών πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών για την εφαρμογή του νομικού τεκμηρίου.

Κεφάλαιο VI — Τελικές διατάξεις

Σε σύγκριση με την αναθεωρημένη εντολή της 26ης Ιανουαρίου, το κεφάλαιο αυτό υπέστη μόνον ήσσονος σημασίας αλλαγές.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η Προεδρία θεωρεί ότι η προσωρινή συμφωνία που παρατίθεται στην προσθήκη I του παρόντος σημειώματος παρέχει ένα άρτιο και ισορροπημένο ρυθμιστικό πλαίσιο για την εργασία σε πλατφόρμα.

Αφενός, παρέχει ισχυρή προστασία στα πρόσωπα που εκτελούν εργασία σε πλατφόρμα έναντι χαρακτηρισμού ως ψευδο-αυτοαπασχολούμενων· αντιμετωπίζει, για πρώτη φορά στο δίκαιο της Ένωσης, τις προκλήσεις που συνδέονται με τη χρήση αυτοματοποιημένων συστημάτων παρακολούθησης και λήψης αποφάσεων· προβλέπει διαφάνεια και ρυθμίζει τη χρήση των εν λόγω συστημάτων, καθιστά την εργασία σε πλατφόρμα διαφανή ακόμη και σε διασυνοριακές καταστάσεις και προβλέπει ισχυρό ρόλο για τους εκπροσώπους των προσώπων που εκτελούν εργασία σε πλατφόρμα.

Από την άλλη πλευρά, προβλέπει σαφές ρυθμιστικό πλαίσιο, το οποίο συμβάλλει στην ευθυγράμμιση της νομοθεσίας των κρατών μελών, παρέχει στις ψηφιακές πλατφόρμες εργασίας την ασφάλεια δικαίου που χρειάζονται και, ως εκ τούτου, προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη των ψηφιακών πλατφορμών εργασίας.

Ταυτόχρονα, η προσωρινή συμφωνία της 8ης Φεβρουαρίου σέβεται το πνεύμα της γενικής προσέγγισης και αντιστοιχεί, ως επί το πλείστον, στην αναθεωρημένη εντολή που δόθηκε από την Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων στις 26 Ιανουαρίου 2024.

Η Προεδρία καλεί τους υπουργούς να προλειάνουν το έδαφος για αυτήν τη ρηξικέλευθη νομοθετική πράξη, η οποία αντιμετωπίζει με υποδειγματικό τρόπο πολλούς από τους κινδύνους που συνδέονται με την ψηφιακή επανάσταση στον χώρο εργασίας, και να μην καθυστερήσουν περαιτέρω την έναρξη ισχύος της.

Το Συμβούλιο καλείται:

- να συμφωνήσει επί του κειμένου του τελικού συμβιβασμού, ως έχει στην προσθήκη 1 του παρόντος σημειώματος, και
- να αναθέσει στην Προεδρία να αποστείλει επιστολή στον πρόεδρο της επιτροπής EMPL του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, επιβεβαιώνοντας ότι, σε περίπτωση που το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εγκρίνει τη θέση του σε πρώτη ανάγνωση, σύμφωνα με το άρθρο 294 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ, με την ίδια μορφή που περιέχεται στο συμβιβαστικό κείμενο, το οποίο περιλαμβάνεται στην προσθήκη του παρόντος σημειώματος (με την επιφύλαξη της αναθεώρησης από τους γλωσσομαθείς νομικούς των δύο θεσμικών οργάνων), το Συμβούλιο θα εγκρίνει, σύμφωνα με το άρθρο 294 παράγραφος 4 της ΣΛΕΕ, τη θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και η πράξη θα εκδοθεί με τη διατύπωση που αντιστοιχεί στη θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
